

Tanulmány a projekt tapasztalatairól

EFOP-1.2.7-16-2017-00010

**Zala megyei gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezettek
önálló életkezdési feltételeinek javítása**

A Zala Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat 2018.02.01-2019.04.30. közötti időszakban valósította meg az EFOP-1.2.7-16-2017-00010 azonosító számú „A Zala megyei gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása” elnevezésű projektet.

A projekt megvalósítási helyszínei:

A Zala Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat gyermekotthonai, lakásotthonai.

Zalaegerszegi Gyermekotthon

8900 Zalaegerszeg, Landorhegyi út 35.

Nagykanizsai Gyermekotthon

8800 Nagykanizsa, Úrhajós u. 6.

I.számú Lakásotthon-hálózat

8900 Zalaegerszeg, Patkó utca 17.

8790 Zalaszentgrót, Templom tér 3.

8788 Zalaszentlászló, Hunyadi János utca 74-76

8788 Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46

II.számú Lakásotthon-hálózat

8800 Nagykanizsa, Herkules utca 110.

8800 Nagykanizsa, Liszt Ferenc utca 6/D

8800 Nagykanizsa, Zemplén Győző utca 9.

8756 Nagyrécse, Haladás utca 68.

III.számú Lakásotthon-hálózat

8868 Letenye, Akácfa utca 31

8868 Letenye, Fenyő utca 13.

8868 Letenye, Pozsonyi utca 12.

IV.számú Lakásotthon-hálózat

8960 Lenti, Béke utca 67.

8960 Lenti, Béke utca 71.

8960 Lenti, Boglárka utca 22.

8960 Lenti, Boglárka utca 4.

8960 Lenti, Kinizsi utca 34.

A PROJEKT CÉLTERÜLETEINEK BEMUTATÁSA

A projekt, a Széchenyi 2020 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program céljaihoz oly módon kapcsolódik, hogy az intézményben és környezetében rendelkezésre álló jól képzett, agilis, segítő szakmában jártas, elkötelezett, kellően empátikus, toleráns szakemberek munkájával, a gyermekvédelmi központ intézményrendszerében élő ellátottak helyzetét a személyiség állapot javításával, információk, ismeretek átadásával, begyakorolt készségek, jártasságok kialakításával, hatékony cselekvésre való alkalmassá tétellel, kapcsolatok erősítésével, a környezet normáihoz való eredményes alkalmazkodás kialakításával kívánja megoldani.

A társadalmi felzárkózást célzó program nagy hangsúlyt fektet a hátrányos helyzetű személyek társadalmi felzárkóztatására. A gyermekvédelmi szakellátó rendszerben nevelkedő gyermekek/ fiatalok a halmozottan hátrányos helyzetű személyek közé sorolandók. A programot ellátottaink, és azok - sok esetben mély szegénységben élő - családjának felkészítésére, komplex beavatkozásokkal kívántuk megvalósítani. Mivel a gyermekvédelmi szakellátó rendszer olyan nagy társadalmi problémák megoldásában, mint a bekerült gyermekek családjának szegénysége, nem kompetens, ezért főleg a társadalmi kohézió erősítésére, a család, mint természetes támaszt nyújtó elsődleges szocializációs színtér hatékony működésének előmozdítására, a gyermek/ fiatal önfenntartó képességének kialakítására, azaz a sikeres társadalmi beilleszkedés elősegítésére helyeztük a hangsúlyt. A projekt fő célja, ezen belül, a nevelésbe vett gyermekek és utógondozói ellátott fiatalok szociális kompetenciáinak javítása, olyan készségek elsajátíttatása, mely a motivált tanuláson keresztül a sikeres családi életre, önálló életkezdési feltételeinek javítására és az önálló életvitelre való alkalmasság kialakítására összpontosít, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére, valamint a származásukból, az intézményi hospitalizációból, a korábban elszenvedett nélkülözésből fakadó hátrányok leküzdésére.

A program közvetlen célja az, hogy a gyermekek szociális kompetenciájukkal, új készségek, ismeretek, valamint ezáltal szerzett jártasságuk révén magabiztosan közlekedjenek a mindennapi életben, adaptív viselkedésükkel egyenlő esélyekkel induljanak a társadalomba. Olyan tanulási folyamat induljon el, amely elősegíti a gyermekek integrálódását a társadalomba, a progresszív individualizációjuk megvalósulását. Az egyes szocializációs színterek közötti szociokulturális elvárásokból adódó különbségek optimalizálása, ami sokoldalú szakmai támogatottsággal párosulva, elősegíti, hogy a gyermek, a

fiatal felnőtt reális önismerettel, jövőképpel, korának megfelelő szociális készségekkel rendelkezzen, adekvát családképpel, megerősített szociális hálóval felvértezve induljon el az önálló életkezdésben. Életszerűbb együttműködés kialakítása a gyermek, a nevelők, gondozónők és a vér szerinti szülők között, mely személyes tapasztalatokon és átélt élményeken keresztül valósult meg. Mindezeket a célokat a változó gyermekkorral és elhúzódó ifjúkorral számoló, önmagára folyamatosan reflektáló, új fogalmi apparátusban gondolkodó megközelítéssel valósítjuk meg.

A PROJEKT CÉLCSOPORTJAI, JELLEMZŐI

A projekt szempontjából közvetlen célcsoport egyrészt az a társadalmi réteg, mely a 6-25 éves korosztály körébe tartozik és gyermekvédelmi szakellátás keretében a ZM GYVK és TEGYESZ Zalaegerszegi és Nagykanizsai Gyermekotthonában, valamint az I. II. III. IV. sz. Lakásotthoni hálózatban, Nevelőszülői hálózatában **nevelésben vagy utógondozói ellátásban részesül. Hét szakmai intézményegységből minimum 266 fő gyermek/ fiatal bevonása szerepelt a projekt terveiben, végül 298 fő került bevonásra.**

A projekt közvetett célcsoportja az intézményben ellátott **gyermekek/ fiatalok szülei, akik a kikerülő fiatalok önálló életének sikerességéhez a nevelési helyzetek, a felelős szülői magatartás által nyújtott minta révén nagymértékben hozzájárulnak. Hét szakmai intézményegységből összesen 67 fő szülő bevonását terveztük, és végül 67 fő szülő bevonása valósult meg.**

A projekt közvetett célcsoportja azok a **szakemberek, akik a megvalósításban, működtetésében, az eredmények fenntartásában részt vesznek, kulcsfontosságú szerepet töltenek be. Hét szakmai intézményegységből - 6 helyszínen - összesen 20 szakember bevonását terveztük, amelyből végül 58 fő bevonása valósult meg.**

A projektben érintett gondozási helyekre a gyermekek sokféle veszélyeztetettségi ok, miatt kerültek be. A gyermek hibájából történő beutalások általában a gyermek agresszív, kriminalizálódó magatartása, prostitúciója, csavarogása, öngyilkossági kísérlete, a tankötelezettségének nem teljesítése, egyéb súlyos magatartási problémái, egy megromlott szülő-gyermek kapcsolat, árvaság, fizikális vagy mentális betegség, utógondozói ellátásra történő beutalás, esetleg kiskorú szülővé válás, vagy éppen a gyermek által kért elhelyezés miatt történt.

A legtöbb esetben a szülő valamilyen problémája, magatartása vezetett a gyermekek kiemeléséhez, pl.: a szülők méltatlan lakhatási körülmények között éltek, hajléktalanná váltak, nem kívánták nevelni a gyermeket, örökbefogadási hozzájárulást adtak, vagy felmondták az örökbefogadást, a család veszélybe került (külső fenyegetettség miatt), a gyermeket szülői

felügyelet nélkül hagyták, kiskorút veszélyeztették, vagy el is hagyták, vagy súlyosan elhanyagolták, fizikailag/szexuálisan/érzelmileg bántalmazták, esetleg folyamatosan vándoroltak, szenvedélybeteggé váltak (alkohol, drog, játékszenvedély), szabadságvesztés miatt börtönbe kerültek, kriminalizálódtak, prostituálódtak, családi kapcsolataik megromlottak, megbetegedett akár mentálisan vagy fizikálisan az egyik szülő. Előfordult, hogy a gyám részéről történt a gyámság felmondása, vagy hivatalból a gyámhatóság felbontotta a gyámságot vagy megvonta a szülői felügyeleti jogot, esetleg a szülő maga is szakellátott volt. A fentebb említett oki tényezők sok esetben halmozottan és nem egyedüli okként szerepelnek az elhelyezési dokumentumokban.

A gyermekek/fiatalok családja az esetek nagy részében nem birtokolja azokat az optimális fejlődéshez szükséges erőforrásokat, tényezőket, ami a sikeres társadalmi integrációhoz szükséges. Jellemzően sokproblémás családok gyermekei, akiknél a család számos funkciója sérült, diszfunkcionális. A család a fejlődésünk legfontosabb, személyiségünket megalapozó és meghatározó közege. A családi kapcsolatok, kötődések biztosítják azt az érzelmi erőforrást, amihez felnőve is vissza tudunk térni, ami biztonságot ad, és ami a krízis helyzetekben komoly segítség lehet. Optimális esetben a család az a biztonságot nyújtó színtér, ahol a fejlődést támogató környezetben a személyiség a társadalmilag elfogadott irányba fejlődik, és az egyén megtanulja azokat a normákat, amivel a társadalom hasznos tagjává válik.

A PROJEKT CÉLJAINAK MEGHATÁROZÁSA

A gyermekkor folyamatos kitolódása miatt napjaink fiatal felnőtt társadalmára jellemző az önállóságra való képtelenség. A gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekekre, és az onnan kikerülő nagykorúakra ez a megállapítás még fokozottabban jellemző. Tapasztalataink alapján ez a probléma az évek során egyre fokozottabban jelentkezik. Ezért nagyon fontosnak tartjuk az önálló életre való felkészítést minél fiatalabb életkorban elkezdni. Szükségesnek tartjuk egy elméleti és gyakorlati módszerekre épülő, korai életszakaszban elkezdett, önálló életre felkészítő, életkori szakaszokra épülő, komplex program kidolgozását. A szakellátás eredményességét jelzi az, hogy a kikerülő fiatalok milyen módon és mennyire képesek teljes értékű életet élni. Sikerességük vagy sikertelenségük a gyermekvédelmi gondoskodás hatékonyságát, eredményességét mutatja.

Az önállóságra való felkészítés során előtérbe helyezzük az önfenntartó képesség fejlődését, a sikeres családi életre való felkészülést, a szociális készségek, kompetenciák fejlesztését, a vér szerinti családi kapcsolatok erősítését, a szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére való igény kialakulását.

Mindezen tevékenységek megvalósítása során aktívan bevonjuk az ellátottak vér szerinti hozzátartozóit.

A program fontos eleme a szakemberek felkészítése az önálló életvitel kialakításának segítésében.

Tapasztalati adatok alapján elmondható, hogy a gyermekvédelmi szakellátásban élő önálló életkezdésének akadályai a következők:

- Szociális készségek alapvető hiánya
- Konfliktuskezelési és problémamegoldó készségek hiánya
- Alacsony iskolai végzettség
- Képzettség és az alkalmazkodó-képesség hiánya
- Motivátlanság
- Kilátástalanság
- Stigmatizáció, közvetett vagy közvetlen diszkrimináció
- Szocializációs hiányosságok
- Deviáns viselkedésformák
- Kommunikációs hiányosságok
- Érdekvényesítési és ügyintézési problémák
- Munkatapasztalat hiánya
- Önismeret hiánya
- Életvezetési problémák

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülők többsége az előbbieken feltárt problémákkal küzd. A gyermekvédelemből kikerült fiataloknak leginkább életmódja, életvezetése, munkatapasztalat hiánya, iskolai végzettsége, kommunikációs stílusa, megjelenése, önismerete akadályozza az elhelyezkedését. Önmagukon egyedül már segíteni nem tudnak, szükséges számukra külső segítség és támogatás. Így ezeknek a problémáknak a megoldására, készségeik, és képességeik javítására kell figyelmet fordítani, hogy még a szakellátás rendszerében sajátítsák el azokat a képességeket, amelyek az önálló életvezetéshez, feltétlenül szükségesek.

A pályázat teljesülése révén azt várjuk, hogy a célcsoport tagjai önértékelésükben megerősödnek, tisztában lesznek valós képességeikkel. Ezáltal reális életcélakat tudnak kialakítani, melyek megvalósítására képesek lesznek. A munkaerő piacon való érvényesülésük terén képesek lesznek a munkaáltatókkal való megfelelő kommunikációra. A tréning révén képesek lesznek megfelelően alkalmazni az munkába állást segítő technikákat. Életvezetésük a normális mederben folytatódik, nem kerülnek az ésszerűtlen pénzkezelés és háztartás vezetés miatt csapdahelyzetbe. Konfliktusaikat, nézeteltérésüket megfelelő módon kezeljék, nem az agresszió lesz számukra az elsődleges konfliktuskezelési eszköz. A csoportban való dolgozás révén érezzék, hogy problémáik nem

egyediek, mások is küzdenek hasonló élethelyzetekkel, problémákkal. A közösséghez tartozás élménye, a mások által való elfogadás, illetve a mások elfogadása, mind pozitív megerősítést adhat a csoportban elsajátított ismeretekről. Okosodjon, ne legyen agresszív. Reméljük, hogy a programba bevont gyermekek és fiatalok a későbbiekben várhatóan nem a bűnözői életformát választják. A felvértezett ismeretekkel és tudással sikeresen tudnak a munka világában elhelyezkedni. Ezáltal a társadalom hasznos tagjaivá válni.

A pályázat segítségével reméljük, hogy a fenti okok jórészt kiküszöbölhetőek, a külső támogatás igénybevételével, elsajátításával. A gyermekvédelmi szakellátásban élők tanulni fognak, munkát vállalnak majd és szabadidejüket értelmesen fogják eltölteni.

A programban elsősorban olyan foglalkozásokat valósítottunk meg, melyek az egyéni gondozási nevelési tervekkel összeegyeztethetőek és a megvalósítás sikerességét nagymértékben segítik. Különös hangsúlyt helyeztünk a csoportos foglalkozásokra.

AZ ELÉRENDŐ CÉLOKHOZ SZÜKSÉGES TEVÉKENYSÉGEK BEMUTATÁSA

1. Pénzkezelési és/vagy gazdálkodási ismeretek elsajátítását célzó program

A foglalkozás célja, hogy a gyermekek/fiatalok tudatos fogyasztókká váljanak, mérlegelni tudják a döntéseikkel járó kockázatokat, a hasznot vagy a költségeket, egészséges vállalkozói attitűd alakuljon ki bennük. Ismerjék fel a fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatát. Kiemelt figyelmet fordítunk a gazdálkodással és a pénzügyekkel kapcsolatos képességek fejlesztésére, és a személyiségnevelés fontos részének tekintjük az okos gazdálkodásra való alkalmasság kialakítását, beleértve a pénzzel való bánni tudást is, továbbá azt, hogy tudjanak eligazodni a fogyasztási javak, szolgáltatások, marketinghatások és viselkedésmódok között, megtalálják az egyensúlyt a rövidebb és hosszabb távú előnyök között, az erőforrásokkal tudjanak gazdálkodni. A tevékenység tematikus tervét úgy állítottuk össze, hogy az egyes alkalmak során legyen lehetőségük az elhangzott ismeret gyakorlati alkalmazására, kipróbálására, valamint a célcsoport szükségleteit figyelembe véve, a tevékenykedtetésre, a munka jellegű foglalkoztatásra, szituációk begyakorlására. A foglalkozások során természetesen figyelembe vesszük a résztvevők kulturális, etnikai hovatartozását, hagyományait, kialakult szokásrendszerét valamint a heterogenitást. A heterogenitás mind a szükségletben, mind az életkori, mind pedig a személyiség állapot szerinti szórásban mutatkozik meg.

A programelem szakmai egységenként két csoportban, 10-15, 16-25 év korosztályi bontásban történt. A gyakorlatok flexibilisek és

igazodtak az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz. A gyermekek/fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 2018. évben megvalósításra került.

Programelem főbb tematikai részei: Pénzkezelési technikák elsajátítása, Háztartási költségvetés tervezése, Előállított javakkal gazdálkodás: kertművelés, Megszerzett, előállított javak megóvása, felhasználása

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentgrót, Templom tér 3.

Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.

Nagyrecse, Haladás utca 68.

Nagykanizsa, Herkules utca 110.

Letenye, Fenyő utca 13.

Letenye, Akácfa utca 31.

Lenti, Boglárka utca 4.

Lenti, Béke utca 67.

2. Szenvédélybetegségek prevencióját célzó programsorozat

A foglalkozás célja preventív jellegű, mert arra fókuszál, hogy a szerhasználatra leginkább fogékony fiatalok megismerjék a drogfogyasztás valós kockázatait, mellékhatásait, hogy amikor szembekerülnek a csábító helyzettel, meglegyen az a tudás, azok az érvek, de legfőképp olyan képességek, melyek visszatartó erőként szolgálhatnak. A témák meghatározásánál a hangsúlyt olyan függőséget okozó területek bemutatására helyeztük, melyek a szakellátásban élő gyermekeknek és fiataloknak releváns problémát jelenthet. Ilyen például a drog,- a dohány,- alkohol,- internet használat-, játék,- és társfüggőség.

A programelem szakmai egységenként két csoportban, 10-15, 16-25 év korosztályi bontásban történt, összesen 72 alkalommal, alkalmanként 1 órában. A gyakorlatok flexibilisek és igazodtak az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz. A gyermekek/fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 72 órája 2019. évben megvalósításra került.

Programelem főbb tematikai részei: Drog függőség, Alkohol függőség, Dohányzás ártalmai, nikotin függőség, Társfüggőség, Játékfüggőség, Internetfüggőség

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.
Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.
Zalaszöntgrót, Templom tér 3.
Zalaszöntlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.
Nagyrecse, Haladás utca 68.
Nagykanizsa, Herkules utca 110.
Letenye, Fenyő utca 13.
Letenye, Akácfa utca 31.sz
Lenti, Boglárka utca 22.
Lenti, Béke utca 71.

3. Szexuális felvilágosító célú programsorozat

A foglalkozások célja az önálló felnőtté válás minőségi megéléséhez szükséges kompetenciák megteremtése, az érett szexuális viselkedés elsajátítása, mely az empátiára épülő kölcsönös párkapcsolatok velejárója. Mindezt a program preventív jelleggel segíti elő, az öngondoskodás már kialakult hibás stratégiáinak, mint pl. a promizskuitásnak - a szexuális partnerek gyors cseréjének- kiküszöbölésével, a nem kívánt terhesség, nemi úton terjedő betegségek, a fiatalkori prostitúció megelőzésével. A nemi éréssel járó információk átadásával, a nemi identitásuk megerősítésével kívánunk hozzájárulni a sikeres önálló, öfenntartó személyiség kialakulásához. Fontos szerepet kaptak a program során a párkapcsolat, nemi érés és identitás, szeretet nyelve és az intimitás, mit jelent aszexuális abúzus, a nem kívánt terhesség megelőzése, szexualitás, mint gyengédség, mint érzelmek kifejezésének egyik legfőbb eszköze, és a felelős családalapítás témái.

A programelem két csoportban, nemenkénti bontásban történt. A foglalkozások csoportonként, összesen 48 alkalommal, alkalmanként 2 órában valósultak meg. A gyakorlatok flexibilisek, és igazodtak az adott korcsoport életkori, és nemi sajátosságaihoz. A gyermekek/ fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 96 órája 2019. évbe megvalósításra került.

Programelem főbb tematikai részei: Az emberi fejlődés, a szexualitás fejlődése, a nemi szervek anatómiája, szexuális viselkedés, Gyermeknemző egészség: nemi úton terjedő betegségek, fogamzástgátlás, Kapcsolatok: barátok és a kortárs csoport, a nemek közötti kapcsolatok

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.
Zalaszentgrót, Templom tér 3.
Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.
Nagyrecse, Haladás utca 68.
Nagykanizsa, Herkules utca 110.
Letenye, Fenyő utca 13.
Letenye, Akácfa utca 31.
Lenti, Boglárka utca 4.
Lenti, Kinizsi utca 34.

4. Az internetes zaklatás, megfélemlítés, áldozattá válás megelőzését szolgáló programsorozat

A foglalkozás célja preventív jellegű, mert arra fókuszál, hogy sem az elkövetői, sem az áldozati oldalhoz ne kerüljenek közel. Merjenek segítséget kérni, beszéljenek az esetleges sérelmeikről! Valamint próbál tanácsokat adni, hogy milyen módon kerülhető el vagy csökkenthető az áldozattá válás esélye. Bár a zaklatás nem nevezhető tipikusan a fiatalok által elkövetett bűncselekménynek, de mégis elmondható, hogy az online térben több elkövető és áldozat kerül ki a fiatalabb korosztályból.

A programelem szakmai egységenként két csoportban, 10-15, 16-25 év korosztályi bontásban történt. A gyakorlatok flexibilisek és igazodtak az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz. A gyermekek/fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 60 órájából, 20 óra 2018. évben, 40 óra 2019. évben valósult meg.

Programelem főbb tematikai részei: Internet veszélyei, az online bántalmazás típusai, Védekezés lehetőségei, Kapcsolatokkal összefüggő veszélyek, Viselkedéssel összefüggő veszélyek, Felelősségvállalás, konfliktushelyzetek differenciált észlelése

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.
Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.
Zalaszentgrót, Templom tér 3.
Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.
Nagyrecse, Haladás utca 68.
Nagykanizsa, Herkules utca 110.
Letenye, Fenyő utca 13.
Letenye, Akácfa utca 31.
Lenti, Boglárka utca 22.
Lenti, Béke utca 71.

5. Mese vagy mozgásterápiás foglalkozás

Elsődleges célunk a programmal kihasználni a mesék a modellfunkcióját, a közvetítő funkcióját, tükörfunkcióját, raktár-hatását, hagyománykövetítését, transz-kulturális közvetítését, regresszív funkcióját, ellen-minta funkcióját és állapotváltozás funkcióját. A mese feldolgozása során cél a belehelyezkedés, szimbolikus talajon való munka elindulása, miközben a változásra vágyó gyermek nagyon fontos dolgokat sajátít el - univerzális értékrendet, életvezetési mintákat, férfi és női energiák működését, szerepeket. Így lesz érettebb, kiegyensúlyozottabb, legyőzve a kapcsolódási zavarokat, pszichés gátaikat.

Arra épül a terápia, hogy a kiválasztott mesében egy adott szereplőt, helyszínt kiválasztva tulajdonképpen azonosul a személlyel - legyen akár gyerek, akár felnőtt-, s így megtudhatják a szakemberek, hogy milyen problémával küzd, mi nehezíti az életét. Ezután jöhet a változtatás, - vagyis "elindulni világot látni", vagy "megküzdeni a sárkányunkkal", "megtalálni a táltos paripát", "együttműködni a segítőkkel".

A program elemet csoportfoglalkozás keretében terveztük megvalósítani, egy korcsoportban, 6-14 éves korig összesen 120 alkalommal, alkalmanként 2 órában gyermekotthoni, lakásotthoni és nevelőszülői csoportokban, interaktív, tevékenykedtető, dramatizáló, játék jellegű csoportfoglalkoztatással. A gyermekek bevonása a foglalkozás menetébe biztosítja az érdeklődés folyamatos fenntartását.

A program igazodik az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz. A gyermekek/fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 240 órájából, 120 óra 2018. évben, 120 óra 2019.évben került megvalósításra.

Programelem főbb tematikai részei: Az élethelyzet meséjének megtalálása+ mozgásos játék, A mese helyszíneinek bejárása és a terápia induló helyszínének megtalálása +mozgásos játék, Útnak indulás+ mozgásos játék, A mesei konfliktus megnevezése és az életbeli konfliktussal való összekötése+ mozgásos játék, A segítők megtalálása (a mesében és az életben)+ mozgásos játék, Az ellenfelek megnevezése (a mesében és az életben)+ mozgásos játék, Megküzdés az ellenféllel+ mozgásos játék, A változásokhoz szükséges lépések felismerése+ mozgásos játék, A meséből nyert tapasztalatok, felismerések, belátások cselekvő erővé formálása + mozgásos játék, A változások nyomon követése+ mozgásos játék

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landerhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.

Nagykanizsa, Herkules utca 110.

Letenye, Akácfa utca 31.

Lenti, Béke utca 71.

6. Családi életre felkészítő program:

A családtervezés, párkapcsolati tanácsadás, szülői szerepek, gyermekvállalás témáinak feldolgozása folyt. A családi életre való felkészítő program célja, hogy támogassuk a gyermeket a világban való helyes tájékozódásukban és önnevelésükben és ez által segítsük felkészülésüket a jó családi életre. Kapjanak képet a család támogató hatásairól és a diszfunkcionális működésről egyaránt. Ismerjék a klasszikus családi szerepeket, az ahhoz tartozó helyes magatartási attitűdöket. Szeretnénk, ha a programban résztvevő gyermekek igényesek lennének magukra, mint férfira és nőre, felkészülhetnének a párkapcsolatra, családi életre. Célunk továbbá az egészséges család működtetésének megismertetése, az ehhez szükséges kompetenciák elsajátítása.

A családi életre való felkészítő programunkat csoportfoglalkozás keretében valósítottuk meg, tervezzük megvalósítani. A foglalkozások célzott edukatív és szabadasszociációs projektív beszélgetések, illetve különböző szituációs gyakorlatokat tartalmaznak. Az adott témákhoz kapcsolódó gyakorlatokon keresztül a résztvevők saját élményeinek aktiválására kerülhet sor, amely által az elméleti ismeretek gyakorlathoz, élményhez kötött befogadása valósulhat meg. A csoportfoglalkozásokat a kapcsolati és házasságra nevelés témakörén belül az önérvényesítésre, a gyerekek házasságra nevelése, nemi identitás és szerepek, párválasztásról szóló nevelés, kapcsolatok erősségeinek és növekedési területeinek felismerésére illetve a házassági felkészítés köré csoportosítjuk. A szexuális nevelés témakörén belül a gyermekek szexuális egészségre történő nevelésével foglalkozunk. Szülőségre történő nevelésen belül pedig a gyermekeket a családalapításra és szülőségre, a gyermekvárásra, a fegyelmezésre, nevelésre készítjük fel.

A projekt elemet csoportfoglalkozás keretében terveztük megvalósítani, két korcsoportban (14-17, 17-25 év), összesen 80 alkalommal, alkalmanként 2 órában. A program igazodik az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz és elfoglaltságaihoz. A gyermekek/ fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 160 órában 2018. évben megvalósult.

Programelem főbb tematikai részei: A házassági felkészítés, önérvényesítésre nevelés, A házasság és a család védelme, erősítése, A párválasztásra nevelés, A szexuális nevelés, Szülőségre nevelés

A programelem/tevékenység helyszínei:

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentgrót, Templom tér 3.

Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.

Nagyrecse, Haladás utca 68.

Nagykanizsa, Herkules utca 110.

Letenye, Fenyő utca 13.

Letenye, Pozsonyi utca 12.

Lenti, Béke utca 67.

Lenti, Boglárka utca 22

7. A program folyamatába illeszkedő, annak célját erősítő tábor szervezése gyermekek, utógondozói ellátottak számára

A gyermekek és utógondozói ellátottaknak szervezett tábort a programba bevont célcsoport 180 fő tagjának indítottuk 6 turnusban, csoportonként 30 fővel, a 6-25 éves korosztályból kiválasztva. A program során turnusonként 5 fő felügyelte és szervezte a gyermekek/fiatalok tevékenységét. A tábor megvalósításába turnusonként 4-5 fő felkészített önkéntes került bevonásra. A program igazodott az adott csoporttagok életkori és egyéb szükségleteihez, sajátosságaihoz. A gyermekek/fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba.

A táborozás elsődleges célja az aktív részvételen alapuló, értékteremtő szabadidő eltöltésén keresztül elősegíteni a gyermekotthonokban, lakásotthonokban élő gyermekek esélyegyenlőségének, életminőségének javulását. Fontosnak tartjuk a felejtetetlen élményen alapuló közösségi program biztosítását, a fiatalok tudatos életre nevelését. A táborban résztvevő felnőttek különös hangsúlyt fektetnek a pszichológiai és fizikai biztonságra amellet, hogy a napi programok az egyéni és csoportos fejlődésre való tekintettel szerveződnek. A szabadtéri elfoglaltságok célja a természetes környezet felfedezése, kirándulások, a természetben a fák, növények, állatok megismerése. A beltéri tevékenységek a gyermekek kreativitásának és képességeinek elősegítésére irányul.

A résztvevő fiatalok az igényes szabadidő eltöltésén túl olyan életre szóló tapasztalatokat is szereznek, mely befolyásoló tényező lesz a közösségekben elfoglalt helyük és társaikkal való viszonyukra. A csapatmunka során felszínre jönnek belső értékeik, sikerélményt szereznek mind a vállalt feladat ellátásában, mind pedig a programok végrehajtásában

A program másodlagos célja olyan kortárs kapcsolatok és közösségek kialakítása, mely hosszútávon építő jelleggel hat a gyerekekre, illetve igényt ébreszt a tartalmas és értékközpontú szabadidő eltöltésére. A programsorozat összesen 240 órában, 6 csoportban, csoportonként 40 órában megvalósult.

1. nap:

- elsősegély-nyújtás, kézműves foglalkozás, drámajáték; gyalogtúra

2.nap: egészséges életmódra nevelés ; csecsemőgondozás; drámajáték, kézműves foglalkozás

3.nap: háztartási ismeretek, kézműves foglalkozás; drámajáték,
erdei séta- gomba felismerés

4.nap: közlekedési szabályok , bűnmegelőzés; drámajáték

Ki mit tud?- esti vetélkedő

5.nap: Drámajáték; kirándulás;

tábor zárás

A programelem/tevékenység helyszíne:

Zalaszentlászló

8. 14 éven felüli ellátotti korcsoport esetében: művészet-, mese-, színházterápiás foglalkozás

A dramatikusan program célja a szociális kompetenciák, az egész személyiség harmonikus és differenciált fejlesztése, személyiségformálás, kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, közlés megkönnyítése. A program elősegíti a közösségben, a közösségért tevékenykedő ember aktivitásának serkentését, ön- és emberismeretének gazdagodását, alkotóképességének, önálló rugalmas gondolkodásának fejlődését, összpontosított, megtervezett munkára való szoktatását, testi, térbeli biztonságának javulását, időérzékeinek fejlődését, mozgásának és beszédének tisztaságát, szép és kifejező voltát. A csoport foglalkozások középpontjában tehát a képességfejlesztés van, vagyis az alapkészségek, képességek optimális szintű kialakítása a cél, ezzel megalapozva a sikeres szocializációt.

A foglalkozások alatt a gyermekek belső energiáinak mozgósítása történik, hiszen a dráma eszköztára rendkívül gazdag, nem korlátozó, inkább felszabadító hatású.

A programmal el kívántuk érni, hogy a közösségekben élő gyermekek aktivitása serkenjen, ön- és emberismerete gazdagodjon, alkotóképessége, önálló rugalmas gondolkodása fejlődjön, összpontosítani tudjon a megtervezett munkára, testi, térbeli biztonsága javuljon, időérzéke fejlődjön, mozgása, beszéde tisztuljon, szép és kifejező legyen. A csoport foglalkozások középpontjában tehát a képességfejlesztés van, vagyis az alapkészségek, képességek optimális szintű kialakítása, a sikeres szocializációt megalapozása.

A 14 éven felüli ellátotti korcsoport esetében: művészet, színházterápiás programelemet drámapedagógiai foglalkozás keretében terveztük megvalósítani, egy korcsoportban (12-22 év), 10 alkalommal. A

program igazodik az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz. A gyermekek/ fiatalok a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 120 órában 2018. évben megvalósult.

Programelem főbb tematikai részei: Ismerkedő, csoportalakító játékok, gyakorlatok;

Társakra való odafigyelés, Szeriális képesség fejlesztése; Alapérzelmek kifejezése, Bizalomgyakorlatok, együttműködés párban; motoros képességek fejlesztése, Mozgás fejlesztő játékok; térérzékelés fejlesztése, Beszédfejlesztés; térérzékelés, térészlelés fejlesztése, Érzékszervi finomítás; Kapcsolatteremtés kommunikációval, Kapcsolatteremtő, kommunikációs játékok; Érzelmi állapotok kifejezése, Csoportos ,együttműködés, konfliktus és feszültség; beszéd és mozgás koordináció, Térjátékok; hétköznapi szituációkat feldolgozó páros jelenetek, Fantázia játékok; interakciós játékok

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentgrót, Templom tér 3.

Nagyrecse, Haladás utca 68.

Letenye, Akácfa utca 31.

Lenti, Kinizsi utca 34.

9. Reintegrációs programok: alkalmazkodó képesség javítására, konfliktus kezelési technikák elsajátítására, a szükségletek kielégítése társadalmilag elfogadott módjainak elsajátítását célzó személyiségfejlesztő foglalkozás

A szisztematikusan felépített, pszichológus által vezetett konfliktuskezelő, személyiségépítő csoport célja a gyermekek önértékelésének, konfliktuskezelés készségének javítása és mások értékeinek elismertetése. A konfliktuskezelési és problémamegoldó készségek erősítésével, a kapcsolat minőségének javulása is várható, mely a társas támogatottság protektív lehetőségét is megteremti, segítve az öngondoskodás adaptív stratégiáinak kiválasztását. Fontos szerepet kap az énkép társas meghatározottságának bemutatása. A csoportos foglalkozások lehetőséget teremtenek az együttélés szabályainak gyakorlására is. A közös élmények fokozzák a csoportkohéziót és erősítik a gyermek közösséghez való tartozás érzését. Fejlődik a gyermek empátiás készsége. A pozitív kompetenciaérzés és cselekvőképesség révén a gyermekek önbizalma erősödik, ezzel pedig nő felelősségérzet, felelősségvállalás, illetve gyakorlottabbá válik a viselkedés belső irányítása, a hatékony konfliktuskezelésre. Fejlesztés módszerei: interaktív játékok, pszichodráma, művészetterápia, relaxációs módszerek- integratív terápia

módszerek. A korcsoportok nem átjárhatók, de az adott korcsoportnak megfelelő készségek és ismeretek elsajátítása után a gyermekek a nagyobb korcsoporthoz csatlakozhatnak.

A szisztematikusan felépített, pszichológus által vezetett konfliktuskezelő, személyiségépítő csoportfoglalkozások lehetőséget teremtenek az együttélés szabályainak gyakorlására, a közös élmények fokozzák a csoportkohéziót és erősítik a gyermek közösséghez való tartozás érzését. Fejlődik a gyermek empátiás készsége. A pozitív kompetenciaérzés és cselekvőképesség révén a gyermekek önbizalma erősödik, ezzel pedig nő felelősségérzet, felelősségvállalás, illetve gyakorlottabbá válik a viselkedés belső irányítása, a hatékony konfliktuskezelésre.

Célul tűztük ki, hogy a gyermekek olyan készségeket és kompetenciákat sajátítsanak el, melyek az autonóm, érett személyiség alapjaiként elősegítik a hatékony alkalmazkodást a társadalmi elvárásokhoz.

A személyiségfejlesztésére két korcsoportban (8-14, 14-25 év) történt. A gyakorlatok flexibilisek, és igazodnak az adott korcsoport életkori sajátosságaihoz, összesen 144 alkalommal, alkalmanként 2 órában valósult meg. A gyermekek a bemeneteli vizsgálat és a pedagógusok javaslata alapján kerültek be a csoportba. A programsorozat 288 órában 2019. évben valósult meg.

Programelem főbb tematikai részei: Kommunikáció fejlesztése, Érzelemszabályozás

Konfliktuskezelés, A stressz kezelés, Adaptív viselkedés, A társas kapcsolatok többszintű megélése

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.

Zalaszentgrót, Templom tér 3.

Nagyrecse, Haladás utca 68.

Nagykanizsa, Herkules utca 110

Letenye, Akácfa utca 31.

Letenye, Fenyő utca 13.

Lenti, Béke utca 67.

Lenti, Boglárka utca 4.

10. Családon belüli kapcsolatokat, szülő gyermeknevelési kompetenciáit támogató, illetve a család társadalmi beilleszkedését elősegítő egyéb programok – Családi nap

Vérszerinti szülők szociális készségeinek fejlesztése, ismereteik bővítése: A tervezett programok, előadások, valamint interaktív foglalkozások célja az, hogy a szülők rendelkezzenek azokkal a készségekkel, képességekkel, melyek alkalmassá teszik azoknak az elvárásoknak a megfelelésére, amelyet a gondozási hely- közvetetten a társadalom- közvetít a gyermek felé, és elvár a szülőktől. A szocializációs mintákból adódó különbségek csökkentése alapvető célkitűzés. A közös programok segítsék a családi kapcsolatok stabilitását, a családi és szülői szerepek tudatosítását, támogassák a szerepelvárások megvalósítását a család beilleszkedését a társadalomba.

A foglalkozások mindig családi nap keretében zajlanak- Húsvét, anyák napja, gyermeknap, Advent-, amely lehetővé teszi, hogy közvetlenül és aktívan részt vegyenek a gyermekeik gondozásában, megismerhetik a gyermekek gondozási helyét, nevelőit, közös élményeket élhetnek át.

A programsorozat 48 órájából, 12 óra 2018. évben, 36 óra 2019. évben valósult meg. Az első részben előadást hallhattak a gyermekek fejlődéséről, normatív kríziseiről, a családi mintákról és szerepekről - önismeret, kommunikációfejlesztés, érzelmi élet fejlesztése, konfliktuskezelés. A blokkok második részében pedig interaktív, ünnepkörhöz kapcsolódó közös tevékenységekben, együttes munkában, alkotásban vehettek részt.

Programelem főbb tematikai részei:

Előadás: Az örökké valóság fészke- Az anya-gyermek kapcsolat, Önismeret + farsang ünnepkörhöz kapcs. tev.

Előadás: A kisgyermek- és óvodás kor - Érzelmi élet fejlesztése + Anyák napja

Előadás: A kisiskolás kor

Kommunikáció fejlesztése + gyermeknaphoz kapcsolódó tevékenység

Előadás: A serdülőkor

Konfliktuskezelés + Advent ünnepkörhöz kapcs. tev.

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.

Nagykanizsa, Herkules utca 110.

Letenye, Pozsonyi utca 12.

Lenti, Kinizsi utca 34.

10. A célcsoporttal közvetlenül foglalkozó, az intézmény által foglalkoztatott szakemberek programra való felkészítése

A nevelők, gondozók az egyik legelterjedtebb relaxációs módszert sajátíthatták el. Az autogenitás önmagából kiinduló folyamat, amely testi- lelki-szellemi folyamataikba öntevékenyen beavatkozik. A szisztematikusan felépített, pszichológus által irányított fejlesztés módszerei: az aktív-passzív koncentráció, imagináció, meditáció. Elve abban áll, hogy meghatározott élettani és mentális gyakorlatok útján bekövetkezik olyan testi-lelki átalakulás, amely a valódi szuggesztív állapot jellemzői. Az autogén tréning állapotban a külvilágtól való benyomások elszegényesedésével párhuzamosan, sajátos testtartás mellett, ismétlődő monoton ingerhatásokkal, az ellazulásra való belső irányultsággal eljuthatnak egy belső, valamint beszűkült önmegfigyelési állapotba. A programmal eljutnak belső, lelki folyamataik felfedezéséhez, a testük jelzéseit tanulják meg szabályozni, megfigyelni, megismerni. Az autogén tréning során átélt élmények több szinten nyújtanak számukra információt. Egyrészt testi érzéketekről, másrészt a hozzájuk kapcsolódó érzésekről, illetve belső képekről, gondolatokról.

Összesen 72 alkalommal, alkalmanként 2 órában.

A programsorozat 144 órájából 72 óra 2018. évben, 72 óra pedig 2019. évben valósult meg.

Programelem főbb tematikai részei: Első interjú után a lazító gyakorlat elsajátítása, Nehezedés alapgyakorlata, Melegedés alapgyakorlata, Szív alapgyakorlat megtanulása, Légzés alapgyakorlat megtanulása, Zsigeri alapgyakorlatok megtanulása, Fej alapgyakorlat megtanulása, A szervtréning elmélyítés, A speciális célformulák gyakorlása, Szituatív megoldások gyakorlása, Progresszív relaxáció megismerése, Progresszív relaxáció gyakorlása

A programelem/tevékenység helyszínei:

Zalaegerszeg, Landorhegyi 35.

Nagykanizsa, Úrhajós utca 6.

Zalaszentlászló, Rákóczi Ferenc utca 44-46.

Nagykanizsa, Herkules utca 110

Letenye, Fenyő utca 13.

Lenti, Kinizsi utca 34.

A FEJLESZTÉS HATÁSAINAK BEMUTATÁSA

A.) TÁRSADALMI HATÁSOK:

a társadalmi integráció és különleges társadalmi csoportok védelme, valamint a személyhez és családjához kötődő jogok és lehetőségek védelme tekintetében:

- **A közvetlen célcsoport feltárt problémái és ezekre adott közvetlen válasz**
(Közvetlen célcsoport: gyermekotthonban, lakásotthonban élő 6-25 éves nevelésbe vett és utógondozói ellátottak)

Feltárt problémák	Megoldási lehetőségek	A projekt által adott közvetlen válasz a feltárt problémára
önérték elési problémák	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, családi életre felkészítő, dráma csoport foglalkozás keretében önértékelésének javítása és mások értékeinek elismertetése.	A projekt célja olyan készségek elsajátítása a gyermekkel, illetve olyan ismeretek átadása számukra, melynek birtokában képesek lesznek hatékonyan kezelni a később felmerülő problémákat. A személyiségfejlesztő csoport foglalkozás keretén belül a gyermekek önértékelése pozitív irányba fejlődik, az identitástudatuk megerősödik. Azáltal hogy a gyermekek felismerik a saját magukban rejlő értékeket, képessé válnak mások értékeinek elfogadására is. Az önmagukról kialakított ismereteik birtokában önbecsülésük fejlődik, így hatékonyabbá válnak mind a társas kapcsolatokban, mind a tanulási helyzetekben. A
Identitás zavar	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, családi életre felkészítő, dráma pedagógia, szexuális felvilágosító és áldozattá válás megelőzését célzó csoport foglalkozás keretében projektív beszélgetésekkel, szituációs gyakorlatokkal szocializációs-társas kompetenciák fejlesztése	Azáltal hogy a gyermekek felismerik a saját magukban rejlő értékeket, képessé válnak mások értékeinek elfogadására is. Az önmagukról kialakított ismereteik birtokában önbecsülésük fejlődik, így hatékonyabbá válnak mind a társas kapcsolatokban, mind a tanulási helyzetekben. A
magatartás-zavar	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, drámapedagógia csoport foglalkozás keretében	Azáltal hogy a gyermekek felismerik a saját magukban rejlő értékeket, képessé válnak mások értékeinek elfogadására is. Az önmagukról kialakított ismereteik birtokában önbecsülésük fejlődik, így hatékonyabbá válnak mind a társas kapcsolatokban, mind a tanulási helyzetekben. A

egysíkú kommunikáció	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, dráma pedagógia keretén segít a változatosabb kommunikációban, így könnyebben szavakba önti gondolatait.	drámapedagógia keretén belül a gyermekek begyakorolják a társas érintkezés alapvető szabályait. A projekt során az önismereti és drámapedagógiai foglalkozásokon a gyermekek képessé válnak érzelmeik felismerésére, kifejezésére, ezáltal is könnyítve számukra a társas érintkezést környezetükkel. A kommunikációs minták bővítésével a problémamegoldó képességük fejlődik, és ettől a társas interakciók is színesebbé válnak. a stabil önértékelés és a szociális kompetenciájuk fejlődése révén a magatartásukban tapasztalt problémák is csökkennek. Azáltal, hogy a gyermekek felismerik saját erősségüket és hiányosságukat, önmagukkal szemben immár realisabb elvárásokat támaszthatnak. Jövőjüket, ismerve önmagukban és a világban rejlő lehetőségeket tudatosabban tervezhetik.
probléma-megoldó képesség alacsony szintje	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, dráma pedagógia keretén belül begyakorlás módszerével konfliktusaik, probléma helyzeteik megoldásához módszert ad	Ehhez való bátorságukat a kialakult önbecsülésük támogatja. Célunk, hogy a neveltek olyan képességekkel és készségekkel kerüljenek ki az önálló életbe, mellyel hozzá
társas interakciók egyoldalsága	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, dráma pedagógia belül lazító, levezető mozgásos és relaxációs gyakorlatok, életjátékok képessé teszik a gondozottakat az önálló gondolkodásra	
jövőkép hiánya	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, dráma pedagógia keretében önértékelésének javítása, jövőkép kialakításához segítségnyújtás .	
Motiválatlanság problémái	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, dráma pedagógia keretében megtalálni a erősségeiket, erre építve sikerélményhez juttatni.	

tanulási problémák	Személyiségfejlesztés, mese vagy mozgásterápiás, dráma pedagógia gondozottaink kognitív képességfejlesztésében, „művészi” adottságaik kibontakoztatásában.	tudnak járulni a család egységének harmonikus működéséhez.
--------------------	--	--

- **A közvetett célcsoport feltárt problémái és az ezekre adott projektbeli közvetlen válasz:**

(Közvetett célcsoport: gyermekotthonokban, lakásotthonokban élő 6 -25 éves nevelésbe vett és utógondozói ellátottak *családtagjai*)

feltárt problémák	megoldási módok	A projekt által adott közvetlen válasz a feltárt problémára
kommunikációs problémák	A családon belüli kapcsolatokat, a szülő gyermeknevelési kompetenciáit támogató, családi társadalmi beilleszkedést elősegítő családi napokon felkészíteni szülőket munkahelyi kultúra elsajátítására, etikai beszélgetésekre	A projekt célja a gyermekek megsegítése mellett a család megerősítése is, hogy a gyermek reintegrációja hosszú távon is eredményes legyen. A foglalkozások révén erősödik a családban központi helyet betöltő szülői szerep, a nevelésre vonatkozó készségek elsajátításával a szülő-gyerek között felmerülő problémákat hatékonyabban kezelik. Az
életvezetési hiányosságok	A családon belüli kapcsolatokat, a szülő gyermeknevelési kompetenciáit támogató, családi társadalmi beilleszkedést elősegítő családi napokon felkészíteni szülőket életvezetési tanácsokkal.	

szülői szerepzet	A családon belüli kapcsolatokat, a szülő gyermeknevelési kompetenciáit támogató, családi társadalmi beilleszkedést elősegítő családi napokon szakember jelenléte mellett gyakorolhatják a szülői szerepben való magabiztosságot, nőhet egyéni hatékonyságuk.	álláskeresési stratégiák formájában megszerzett ismeretek birtokában önállóan is képessé válnak felkutatni, megpályázni a potenciális munkahelyet. A munkával szembeni attitűdjük pozitívabbá válik. A család konzultáció által nyújtott segítség révén harmonikusabbá, kiegyensúlyozottabbá válnak a családon belüli viszonyok, ezzel is erősítve a család egységét.
nevelési hiányosságok	A családon belüli kapcsolatokat, a szülő gyermeknevelési kompetenciáit támogató, családi társadalmi beilleszkedést elősegítő családi napokon szakember jelenléte mellett megismerkedhetnek a különböző nevelési stílusokkal, gyermeki magatartásmódokkal, szülői-nevelői mintákkal, a visszajelzések fontosságával	

- A közvetett célcsoport feltárt problémái és az ezekre adott projektbeli közvetlen válasz

(Közvetett célcsoport: a projektben résztvevő szakemberek)

Fejlesztendő terület	Tréning tartalma
<ul style="list-style-type: none"> - önismeret - stressz-oldás - az aktív-passzív koncentráció - teherbírás - stressz tűrőképesség 	<ul style="list-style-type: none"> - önismeret fejlesztés - A negatív folyamatok megállításának képessége - önnyugtató, önregulációs technika elsajátítása - az aktív-passzív koncentráció, imagináció, meditáció elsajátítása

	<ul style="list-style-type: none"> - a test jelzéseinek szabályozása, megfigyelése, megismerése - szomatikus tünet csökkentése - teherbírás, stressz tűrőképesség növelése
--	---

A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációban és viselkedésben **esélytudatosságot** fejezünk ki: nem közvetítünk szegregációt, csökkentjük a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Olyan készségek elsajátítása, illetve olyan ismeretek átadása történt a gyermeknél, melynek birtokában képessé váltak hatékonyan kezelni a felmerülő problémákat.

A személyiségfejlesztő csoport foglalkozás keretén belül a gyermekek önértékelése pozitív irányba fejlődött, az identitástudatuk megerősödött. Azáltal, hogy a gyermekek felismerik a saját magukban rejlő értékeket, képessé válnak mások értékeinek elfogadására is. Az önmagukról kialakított ismereteik birtokában önbecsülésük fejlődik, így hatékonyabbá válnak mind a társas kapcsolatokban, mind a tanulási helyzetekben.

A mese terápia, valamint a reintegrációs programok keretében, a szexuális nevelés, az internetes zaklatás, gazdálkodási ismeretek, a családi életre nevelés, a mesedramapedagógia eszközeivel a gyermekek begyakorolták a társas érintkezés alapvető szabályait, képessé váltak érzelmeik felismerésére, kifejezésére, ezáltal is könnyítve számukra a társas érintkezést környezetükkel. A kommunikációs minták bővítésével a problémamegoldó képességük fejlődött, és ettől a társas interakciók is színesebbé váltak. A stabil önértékelés és a szociális kompetenciájuk fejlődése révén a magatartásukban tapasztalt problémák is csökkentek. Azáltal, hogy a gyermekek felismerték saját erősségüket és hiányosságukat, önmagukkal szemben immár realisabb elvárásokat támaszthatnak. Jövőjüket, ismerve önmagukban és a világban rejlő lehetőségeket, tudatosabban tervezhetik. Ehhez való bátorságukat a kialakult önbecsülésük támogatja. Elértük célunkat, hogy a neveltek olyan képességekkel és készségekkel kerüljenek ki az önálló életbe, mellyel hozzá tudnak járulni a család egységének harmonikus működéséhez.

A projektben résztvevő szakemberek fejlesztésével megvalósult önismeret fejlesztésük, elsajátították a negatív folyamatok megállításának képességét, az önnyugtató, önregulációs technikák, az aktív-passzív koncentráció, imagináció, meditáció elsajátítását, a test jelzéseinek

szabályozását, megfigyelését, megismerését, szomatikus tünet csökkentését, a teherbírás, stressz tűrőképesség növelését.

B.) KÖRNYEZETI HATÁSOK

A projekt által érintett, használt területeken, azaz a lakásotthonok, gyermekotthonok udvarán, és a tábor megvalósítása során meglátogatott, védett, kulturális és természeti értékeket megőrzik a gyermekek. A projekt alatt fennálló vagy keletkezett környezeti károkat és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget a projekt megvalósítása során megszüntette az Intézmény. A gyermekeket, fiatalokat környezettudatosan neveltük. A projekt megvalósítás helyszínein szelektív hulladékgyűjtés valósult meg. A projekt helyszíneken, az életvezetési ismereteket közvetítő tevékenység megvalósulása során nem használtunk környezetre ártalmas vegyszereket, anyagokat. Az épületekben energiatakarékos gépeket, berendezéseket használunk. A projekt dokumentálást újrahasznosított papírral végezzük. Az elhasználódott nyomtatópatronokat pedig leadtuk újrahasznosításra.

ÖSSZEGEZÉS

A gyermekotthonokban, lakásotthonokban, nevelőszülőknél élő neveltek, ellátottak hosszú időt töltenek el a gyermekvédelem szakellátásában. Ez a gondozási idő optimálisan lerövidülhet, és minőségi kimenetet tudunk biztosítani, ha a gyermekeket, családokat intenzív felkészítésben alkalmassá tesszük a reintegrációra.

A mi a feladatunk, hogy a gyermekhez/emberhez méltó életfeltételeket, állandó személyes kapcsolat kialakításán keresztül érzelmi biztonságot, kiegyensúlyozott életvitelt, az iskoláztatáson, szabadidős tevékenységeken, informáló-tapasztalatszerző találkozásokon keresztül a szellemi és szociális szükségleteket, képességfejlesztést biztosító lehetőségeket biztosítsunk. Norma- és értékrendszer korrekcióját, fejlesztését, pozitív önértékelés kialakítását, a vérszerinti család erősségeinek kihasználásából, valamint a pozitív kapcsolatokból nyerhető értékek ápolását végezzük.

Összehangolt szakmai munka szükséges a gondozottak személyiségfejlesztésére, a konfliktuskezelő magatartás elsajátítására, magasabb szintű szociális kompetenciák kialakítására, a szociális beilleszkedés segítésére, a gyermek/fiatal önfenntartásra való felkészítésére, a családi kapcsolatok erősítésére, a szabadidő kulturált eltöltésének és az ismeretszerzés igényének kialakításához, hogy a minél zökkenő mentesebb, sikeresebb legyen az önálló életkezdésük.

Tapasztalataink alapján a projekt rész eredményeinek további hatékony működtetése érdekében folyamatosan szükséges a

projekt célcsoportjával közvetlenül foglalkozó személyek személyiségének karbantartása, stressz-mentesítése és a nevelők, gondozók autogén tréningen való részvételnek biztosítása.